

**የባሕር-በር ጥያቄ ከኢትዮጵያ አንድነት፣ የሕዝብ ሉዓላዊነት፣ ከፀጥታ፣
ከልማትና እድገት ዋስትናነት አኳያ፤**

የግል አስተያየት፡- አያል ሰው ደሴ

ሰኔ፡ ሁለት-ሺህ-ሦስት ዓ/ም - ክፍል አንድ

ብዙ ወገኖች የባሕር በር ጥያቄን የንግድ ሽቀጣ-ሽቀጥ ወደ-አገር ውስጥ ማስገቢያና ከአገር ወደ-ውጭ ማስተላለፊያ በመሆኑ ረገድ ከአለው መደበኛ አስፈላጊነትና ጠቀሜታ ጎን ብቻ እንደሚያዩት የታወቀው ነው። አዎን፣ ልክ ነው፣ ማንኛውም አገር የባሕር በር ሲኖረው እነዚህን ጥቅሞች መስጠቱ የታወቀም፣ የተረጋገጠም ሃቅ ነው። ሆኖም ያ አንዱ የባሕር በር ጠቃሚ ጎን ሲሆን፤ ከዚህ ግልጥ ጠቀሜታ የበለጠ ሌላ አስፈላጊነት እንዳለው ደግሞ መገንዘቡ ሊታወቅ ይገባል እላለሁ። ያ ሌላው የአስፈላጊነት ጎን የአንድን አገር አንድነት፣ ሰላም፣ መረጋጋት፣ ዘላቂነትና ተከታታይነት ያለው አስተማማኝ የምጣኔ ሃብት እድገትና ብልፅግና የማስገኘትንና እንደ-አገር ጎልውናን እና እንደ-ሕዝብም ሉዓላዊነትንና ክብርን የሚያሸሉ ከባድ ከባድ እሴቶችን የሚወስን ቁልፍ ሚና ይሆናል። የዚህ ጽሑፍ ዓላማም ይኸንን በአጭሩ ለመዳደስ ነው።

በኢትዮጵያ የቀደምት ሥልጣኔ መሠረት ከሚባሉት ሥፍራዎች (አካባቢዎች) አንዷ የሆነችው የጥንቷ ምድር-ባሕር/ሪ የአሁኗ ኤርትራ እና ለአገሪቱ አንድነትና ለማንነታቸው ባሕር ተሻግረው ወረራ ከቃጡና ከአካሄዱ ባዕዳን ጋር ከዘመን ዘመን እየተናነቁና ክቡር ሕይወታቸውን እየገበሩ የኖሩ ወገኖቻችን ምንም ዓይነት ሕጋዊም ሆነ ታሪካዊ መሠረት በሌለው ኢ-ፍትኃዊ ብይን የዛሬ ሃያ ዓመታት እንዲለዩና አገሪቱ ከሁለት እንድትቆረሰ መደረጉ ይታወቃል። ኢትዮጵያውያን ያንን በማንም “የሽግግር መንግሥት” ሊወሰድ የማይችል ብቻ አይደለም ጨርሶ የማይታሰብ ዕብሪታዊ ፍርድ-ገምድል እርምጃ በማይሸር ቁጭት የተመለከቱት ጉዳዩን ከስሜታዊነት በወጣና በረጋ መንፈስ ማየት የሚያስችል ፋታ ሳይኖር፣ ሕዝቡ ሳይመክርበት በዘፈቀደ አካላቸው ተቆርሶ በመሄዱ የሕዝቡን ማኅበራዊና ታሪካዊ ትሥሥር ገመድ የሚበጥስ፣ ለአጠቃላይ የአገሪቱ ሕዝብም ሆነ ለኤርትራውያን ወገኖቹ ምንም ዓይነት ዘለቄታዊነት ያለው ጠቀሜታ እንደማይኖረውና በሁለቱም በኩል የሚያስከትለውን ውስብስብ መዘዝ ግምት ውስጥ በማስገባት ነው።

በመሆኑም ጠባብ መሠረት ባላቸውና የልዩነትም ሆነ የቅራኔ መፍቻ መንገድ አመፅ/ኃይል ብቻ አድርገው በወሰዱ ሁለት ታጣቂ የአመፅ ድርጅቶች - ሕወሓት እና ሕግኃኤ (ሸዓብያ) - የተወሰደ ያ ግብታዊ ብይን ከታሪክ፣ ከማኅበረሰብ ትሥሥር፣ ከሕዝብ መብትም ሆነ ከብሔራዊ ጥቅም አኳያ ያልተቃኘና በወደ-ፊት ትውልዶች ላይ የሚያስከትለውን መዘዝ ጨርሶ ያላገናዘበ፣ ኃላፊነት የጎደለውና በቅርቡ አጭልቆ ያየ እኩይ ሴራ ነው ማለት ይቻላል።

ጉዳዩን ይበልጥ አስገራሚ የሚያደርገው ደግሞ ኩሩውን የአፋር ብሔረሰብ ከሁለት መክፈሉና እነኝሽን አገር-ወዳድ ዜጎች ተፈጥሮ ካስተሳሰራቸው ቀይ ባሕር የባለቤትነት መብት መንቀሉ ነው። እንደሚታወቀው የሕወሓት/ኢሕአዴግ መሪዎች ከወሰዱቸው እጅግ አከራካሪ፣ አፍራሽና ጠንቀኛ ብሔራዊ ጥቅምን የተፃረሩ ውሳኔዎችና እርምጃዎች ይኸ በብዙ መስዋዕትነት የተገኘ የአገርን አንድነት ያናጋና አገሪቱን የባሕር በር-አልባ እንድትቀር ያደረገው በዋናነት የሚጠቀስ ነው ማለት እደፍራለሁ።

እኒሽ የሕወሓት/ኢሕአዴግ መሪዎች የውሳኔአቸውን “ትክክለኛነት” ለማሳመን አንድም “የኤርትራ ሕዝብ 'እራሴን ልቻል፣ ልገንጠል' የሚል ቁርጠኝነቱን በሰጠው ሕዝብ-ውሳኔ አረጋግጧል። ያም ስለ-ሆነ በውሳኔው መሠረት ኤርትራ ስትገነጠል /'ንፃ ስትወጣ'/ ኤርትራውያን የእኛ ነው ይገባናል የሚሉትን የአገር ክፍል መውሰዳቸው የግድ ነው”። ... “የኤርትራ ሕዝብ ይኸን እራሱን የመቻል ፍላጎቱን ደግሞ አስቀድሞ በመሬት ላይ በሚታይ ወታደራዊ ፍልሚያ እውን ስላደረገው እኛ እንደገና አዲስ የጦርነት ዙር ከፍተን ልናስቆም አንችልም”... “ሸቀጦች ለማስገባትና ለማስወጣትም ይኹን ለንግድ ልውውጥ ኢትዮጵያ የኤርትራን ወደቦች በስምምነት መጠቀም ስለምትችል እራሷ በባለቤትነት የምታዝብትና የምትቆጣጠረው ወደብ አያስፈልጋትም።..ወዘተ..” የሚል ነበር። በእነሱ ስሌት እንግዲሽ

“.. ኤርትራውያን የእኛ ነው ይገባናል የሚሉትን..” ሲሉ ባዕዳን ቅኝ ገዝዎች በጉልበታቸው ከልለውት የነበረውን ማለታቸው እንደሆነ ደግሞ ግልጥ ነው።

ያ የመከራ-ከሪያ ነጥብ ግን፤

- የጣልያን ተስፋፊ ወራሪዎች በ፲፱፻፳፰ (1933) ዓ/ም ተከለሉ የተባለውን “ወሰን” በጉልበታቸው ጥሰው ኢትዮጵያን ሲወርሩ፤
- አገር-ወዳዳ የኤርትራ ሕዝብ በተባበሩት መንግሥታት የክትትልና አጣሪ ቡድኖች አማካይነት ለቀረቡለት ተደጋጋሚ ጥያቄዎች “ኢትዮጵያ ወይ ሞት” የሚል መፈክራቸውን አንግበው ፍላጎታቸውና ትግላቸው “ከእናት አገራቸው ከኢትዮጵያ ጋር መልሶ መቀላቀል” ስለሆነ ይኸ ታውቆላቸው ያለ-ምንም ቅድመ-ሁኔታና በረባ-ባልረባ ምክንያት ሳይጓዙት ሙሉ ፍላጎታቸውና የፈረጠመ ውሳኔአቸው ተፈጻሚ እንዲሆንላቸው ባደረጉት ትግል በፌደሬሽን ስም ይሁን እንጂ ከኢትዮጵያ ጋር በጊዜው በነበረው አንድ የዘውድ ሥርዓት ሥር ሲጠቃለሉ (ሲተዳደሩ) እና አንድ አገር ሆነው ሲቆጠሩ፤
- ያንን ተከትሎም በቅድሚያ በአፄ ኃይለ-ሥላሴ ከዚያም በደርግ ጊዜ እንደ-ማንኛውም ሉዓላዊ አገር ኢትዮጵያም የውስጥ አስተዳደሯን በአመቻት ማደላደል መብቷ በመሆኑ በዚህ ረገድ በወቅቱ መንግሥቶች በተወሰዱ እርምጃዎች የአሰብ ወደብን ይዞ ያለው አብዛኛው የአፋር ብሔረሰብ ክፍል በአውራጃ (አውሳ) ተደራጅቶ በወሎ ክፍለ-አገር ሥር መሆኑ፣ ቆይቶም የራስ-ገዝ እንዲሆን መደረጉ፣ ወዘተ.. ያ የተባለው የባዕዳን 'የወሰን አከላለል' እንደተሻረ ግልጥ ሊሆን ይገባል።

ስለ-ሆነም ኤርትራ “ነፃ ትውጣ” ከተባለና ያን ተፈጻሚ የሚያደርጉ ታሪካዊ መሠረትነት፣ ሕጋዊነት እና የሕዝብ ይሁንታን የመሳሰሉ ሁኔታዎች ከተሟሉ “ይገባናል” ሊሉ የሚችሉት ጥያቄውን ባቀረቡበት ወቅት ኤርትራ በተባለው ክፍል ሥር ያለውን ይዞታ ብቻ ይሆናል እንጂ በተደጋጋሚ የተሻሩ “ወሰኖችን” ሊያጣቅስ አይችልም።

ምንም እንኳን የኢትዮ-ኤርትራ ግንኙነት የቅን-ገኝና ተገዢ ግንኙነት አለመሆኑ ግልጥ ቢሆንም፤ እንደዚያ ስሌት ከሆነ የአፍሪቃ አገሮች ከቅኝ ገዥዎቻቸው ነፃነታቸውን ሲያገኙ የያዙትን ይዞታ ሳይሆን ቀደምት የነበሯቸውን ይዞታዎች ይገባኛል ማለት በቻሉ ነበር። ያ ደግሞ ትርምስምሱ የወጣ ሁኔታን ሊያስከትል መቻሉ አይቀሬ መሆኑ ግልጥ ስለ-ነበር ነው አገሮቹ ነፃነታቸውን ሲያውጁ በዚያ ጊዜ የነበራቸውን ወሰን ይዘው የቀጠሉት። በተጨማሪም የተባበሩት መንግሥታት ኤርትራ ከኢትዮጵያ ጋር መልሳ እንድትቀላቀል በተደረገው ጊዜ-የፈጀ ክርክር ላይ የተነሱ ነጥቦችን ዞር ብሎ ማስታወሱም ተገቢ ይሆናል።

የተባበሩት መንግሥታት ኤርትራ ከጥንታዊት አካሏ ከኢትዮጵያ ጋር በፌደሬሽን እንድትተሳሰር ለወሰደው ውሳኔ በማሳመኛ ነጥብነት ገዥነት የነበረው የኤርትራ ሕዝብ ካደረገው ያላሰለሰ ትግልና ካሳየው ነፃ ፍላጎት በተጨማሪ አንዱ የማያወላዳ ግንዛቤ ታሪክን ያጣቀሰና ኢትዮጵያ የባሕር በር ሊኖራት እንደሚገባ የታመነበት ጉዳይ በመሆኑ ነበር ። በዚያ የክርክር ሂደት አጠቃላይ ኤርትራ ወደ-ኢትዮጵያ ትመለስ አትመለስ የሚል እንጅ ከመጀመሪያው ጀምሮ የአሰብ ወደብ ያለ-ጥያቄ የኢትዮጵያ አካል በመሆኑ ላይ ብዙ ጥያቄ ያልቀረበበትና አሳማኝ ተቃውሞ ያልተሰማበት ነበር ማለት ይቻላል።

የሆነ-ሆኖ የሕወሓት መሪዎች አገሪቱን ወደብ-አልባ ካደረጉበት ጊዜ ጀምሮ ሲነሣ የቆየውና አሁንም ሳይቀር የቀጠለው ጥያቄ ኢትዮጵያ በታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ በራሷ ልጆች የተነፈገችው ያ የባሕር በር ባለቤትነት ጉዳይ አግባባዊ ምላሽ ሊሰጠው ይገባል የሚል ነው።

ከንጉሡ ጀምሮ ለአገራቸው ክብርና ታላቅነት በጎ የሚያስቡና ይኸንኑ እውን ለማድረግና ለማረጋገጥ ያለ-የሌለ ኃይላቸውን ያረባረቡ ኢትዮጵያውያን ድኅረ-ጣልያን ወረራ ከወሰዷቸው ታላላቅ እርምጃዎች መኻል ኤርትራ ከእናት አገሯ መልሳ እንድትቀላቀልና አገሪቱ በባዕዳን ተፅዕኖ ለረጅም ጊዜ ያጣችውን የባሕር በር ባለቤትነት መብት ማስመለስ መቻላቸው ነበር። ያንን የዘመናት ጥረት ነው እንግዲህ የአሁኑ ገዥዎች ከመቅጽበትና እንደዋዛ ብኩን ያደረጉት፣ በአክራሪዎችና በሌሎች አሉታዊ ኃይሎች

እየተናወጠ ባለ አካባቢ የምትገኘውን አገራችን ለአስተማማኝ ፀጥታ፣ ሰላምና መረጋጋጥ እጦት ያመቻቹትና ሕዝባችንም ቀጣይነት ለሚኖረው ብልፅግናና እድገት ያለውን ሕልም ለጊዜውም ቢሆን ያከሰሙት።

እንደሚታወቀው ሕወሓት/ኢሕአዴግ ከሸዓብያ መንግሥት ጋር ወዳጅነቱ ሲያከትም እና በተለይም እራሱ ሸዓብያ በተነኮሰው ጦርነት የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደ-አንድ ሰው ተነስቶ እብራተኛውን የሸዓብያ ወራሪ አይቀጡ-ቅጣት ቀጥቶ ድባቅ በመታበትና አዋራጅ ሽንፈትን ባከናከበበት ወቅት ይኸው አንገብጋቢ የወደብ ጉዳይ መነሣቱና ቢያንስ አሰብን ማስመለሻ አመቺውና ሁለንተናዊ ሕጋዊና ታሪካዊ መሠረት ያለው፣ ብዙም ሊያስጠይቅ የማይችል ሥነ-ምክንያትና በአካሄድም ተቀባይነት ያለው ሁኔታ ሲፈጠር የሕወሓት/ኢሕአዴግ ቁንጮዎች መደንገጣቸው ግልጥ ነበር። ድንጋጤው ያንን ማድረግ የማይቻል ስለ-ሆነ ሳይሆን አገሪቱን የባሕር-በር ባለቤት የመሆን አንጡራ መብቷን ካለመገንዘብ ቢያንስ ግን ፍላጎቱ ጨርሶ ስለ-ሌላቸው ነው። ያንን “ታሪካዊ አጋጣሚ” ላለመጠቀምና ኢትዮጵያ የራሷ ወደብ ባለቤት እንዳትሆን ለመገርገራቸው በምክንያትነት የቀረቡ አዲስ ዙር የማሳመኛ ነጥቦች ደግሞ አንድም “ኢትዮጵያ እንደዚያ ዓይነት እርምጃ ብትወስድ በዓለም ፊት እንደ ወራሪ እንድትታይ ያደርጋል፣ ... የምንጠቀምበት የወደብ ችግር የለብንም፣ ጅቡቲን፣ በርበራን፣ ሞምባሣን፣ ፖርት-ሱዳንን መጠቀም እንችላለን...” የሚል ዓይንኸን አሳዳጅ ሲሉት እግርን እንደማሳየት የሚቆጠር የአልተገናኝቶም አቀራረብ ነበር የሚሰነዘረው።

የወደብ ባለቤትነት ለምን?

አገር-ወዳድ የኢትዮጵያውያን የባሕር-በር አስፈላጊነትን የሚያዩት የሕወሓት/ኢሕአዴግ መሪዎች በሚያዩበት ከሸቀጥ ማስተላለፊያነት ያላለፈ ቀጭን አስተሳሰብ ላይ በተመሠረተ እይታና እምነት አይደለም። የቆየ ታሪካቸውን፣ ያሉበትን አስቸጋሪና ፈታኝ አካባቢያዊና ዓለም-አቀፍ ሁኔታዎችን እንዲሁም ከውጭ ለሚሰነዘር ጥቃትና ቀጥተኛና የእጅ-አዙር የባዕዳን ጫና መጋለጥን፣ ከአገራቸው አንድነት፣ ከአስተማማኝ ሰላምና መረጋጋት፣ ከምጣኔ ሃብት እድገትና ብልፅግና እንዲሁም ከወደፊት ትውልዶች ዘለቄታዊ ጥቅም አኳያ ዙሪያ ጥምጥሙን በማየትና በማገናዘብ ነው።

የሕወሓት/ኢሕአዴግ መሪዎች ምናልባት የባሕር በር አስፈላጊነትን የሚያዩት ልክ እንደ-መሬት ፖሊሲያቸው ከጊዜያዊ መገልገያነት ውጭ አይደለም። ስለ-ሆነም ያልተገነዘቡት አሁን “ልንገለገልባቸው እንችላለን” ከሚሏቸው ወደቦች ልክ እነሱ ማንንም ደስ ካላልቸው ወይም ለነሱ ድጋፍ የነሣን ገበሬ በማንኛውም ጊዜ ከማሳው መንቀል እንደሚችሉት ሁሉ የተባሉት ወደቦች ባለቤቶችም እነሱን በሰበብ-አስባቡና እንደፈለጉ በወደቦቹ እንዳይገለገሉ ማድረግ እንደሚችሉ ነው።

የሆነ-ሆኖ የዚህ ጽሑፍ ዓላማ የባሕር በር በንግድ ልውውጥና በኤኮኖሚው ረገድ ስለሚኖረው አስፈላጊነትና ጠቀሜታ አይደለም። ያንን በሙያው ለሰለጠኑ ወገኖች መተወ ተገቢ ይሆናል።

የኢትዮጵያ አስተማማኝ አገራዊ አንድነት፣ ሰላም፣ መረጋጋት፣ ብልፅግናና እድገት አገራችን በቀይ ባሕር ላይ ከሚኖራት የባለቤትነት ቁጥጥር ጋር የተያያዘ መሆኑን ለማየት ቢያንስ ባለፉት ሁለት-ሽህ ዓመታት ያህልፍናቸውን ሂደቶችና ክስተቶች መቃኘቱ ተገቢ ይሆናል።

የአክሱም ሥልጣኔ እየተባለ የሚጠራው ገናና ዘመን ኢትዮጵያ የራሷን የንግድና የጦር መርከቦች በቀይ ባሕር ብቻ ሳይሆን ከዚያ በጣም እርቀው ሕንድ ውቅያኖስንና ሌሎችንም ጭምር በስፋት የናኙበት፣ ኢትዮጵያውያን ነጋዴዎች ከኢየሩሳሌም እስከ ሕንድ በየትኛውም የሄዱበት ቦታ ሁሉ ተከብረው ጥሪት ያፈሩት፣ ኢትዮጵያም ከራሷ አልፋ ለተጨቆኑና ሕይወታቸው አደጋ ላይ ለወደቀ አረቦች በአንድ ጊዜ ሰላሣ ሽህ እና ሰባ-ሽህ ሠራዊት በራሷ መቶ-ሰባ የጦር መርከቦች አሳፍራ በመላክ መታደግ የቻለችው፣ በአገር ውስጥ ጥበብ እንዲያድግ፣ የራሳችን የሆኑ የአስተዳደር ሥርዓቶች እንዲበለጹ ማድረግ የተቻለው፣ አንድነቷ ታፍሮና ተከብሮ፣ ዝናዋ በየትኛውም ዓለም የናኘው፣ ለተበደሉና

እንክብካቤ ለፈለጉ የውጭ ዜጎች መጠጊያ፣ ሠርተው ኑሮአቸውን ለማሻሻል የሚሰደዱባት አገር መሆን የቻለችው ተፈጥሮ የለገላትን የቀይ ባሕር ወደቦች በባለቤትነት መቆጣጠር በመቻሏ ነበር።

ኢትዮጵያ በቀይ ባሕር ወደቦች ላይ ያላትን የባለቤትነት ይዘታ ጥቅምና ጉዳት ይበልጥ የተገነዘቡት ደግሞ ኢትዮጵያውያን ብቻ ሳይሆኑ እንዲያውም ባዕዳን ናቸው ማለት ይቻላል። ስለ-ሆነም በተለይ የፋርስና የኦሎምን ኃይሎች እየጎለበቱና እያየሉ ሲመጡ ኢትዮጵያ በሰሜንም ሆነ በምሥራቅ በተለይም በቀይ ባሕር ወደቦች ላይ ያላትን ቀጥተኛ የባለቤትነት ይዘታ ስታጣና በር ጠባቂና የተፈጥሮ ድንበር አስከባሪ የነበሩት የጦር መርከቦች ሲጠፉ፣ ዳሩ መኻል እየሆነ ለባዕዳን ቀጥተኛ ጥቃት እየተጋለጠች እነኝሁ ባዕዳን ተንፏቀው ተንፏቀው ውስጥ ድረስ ዘልቀው በመግባት አንድነቷ ተናግቶ፣ አገር-በቀል ሥልጣኔዋ እንዲንኮታኮት ተደርጎ፣ የሕዝቧ ባህሎች ተበውዘው፣ በዓለም የተከበሩ ኩሩ ዜጎቿ ለአስከፊ የባሪያ ንግድ ስለባ ሆነው፣ ለድህነት የተዳረገ ሕዝቧም አንድነቱንና ትሥሥሩን እንዲያጣ ተደርጎ የውጭ ባዕዳን ኃይሎችን ብቻ ለጠቀመ ጎሣንና ሐይማኖትን መሠረት ላደረገ ዘግናኝ የርስ-በርስ እልቂት እንዲዳረግ ሆኗል።

እንደሚታወቀው የኢትዮጵያ አንድነትና የሕዝብ የውስጥ ሰላምና መረጋጋት ላይ ከሦስት አቅጣጫዎች - ማለትም በሰሜን ከቀይ ባሕር፣ ከምዕራብ ዓባይን ተከትሎ እና ከምሥራቅ አሁን ሶማሌ ተብሎ ከሚጠራው በኩል፣ ተደጋጋሚ ችግሮችና ፈተናዎች ሲደርሱ ኖረዋል። ኢትዮጵያ በአጠቃላይ በምሥራቅም ሆነ በሰሜን በነበሯት የባሕር በሮች፣ በተለይም በቀይ ባሕር ወደቦቿ ላይ የባለቤትነት ለ-ዓላዊ ቁጥጥርን በማጣቷ ምክንያት አገራችን በቆዳ ስፋት መኮሰመን ብቻ ሳይሆን ከቀረው ዓለም ተቋርጣና ሥልጣኔዋና እድገቷ ከመጨናገፍም አልፎ በአብዛኛው ደብዛው እንዲጠፋ ማድረጉን፣ ነፃነቷም ለማያባራ ፈተና መዳረጉን፣ በአገሪቱ አንድነትና በሕዝቧ ሰላም ላይም ያስከተለውን ጉዳት በደንብ የተገነዘቡ ታላላቅ የአገሪቱ መሪዎች ቅድሚያ የሰጡትና ከፍተኛ ጥረት ያደረጉበት ጉዳይ ነበር።

በዚህም መሠረት በነዚህ አገር-ወዳድና ብሔራዊ ኃላፊነት የሚሰማቸው መሪዎች/ነገሥታት ዘንድ ባዕዳንን ከጠረፍ ጠራርጎ ማስወጣትና የአገሪቱን የባሕር በር ባለቤትነት ማረጋገጡ ለአገሪቱ አንድነትም ሆነ ለውስጥ ሰላምና መረጋጋት ቁልፍ በመሆኑ ጦር አስከትተው ማዘመት አማራጭ ያልነበረው የጎለውናና የሰብዓዊ ክብር ተልዕኮ ተደርጎ ተወስዷል። ስለ-ሆነም አፄ አምደ-ዕዮን (1305 - 1334)፣ አፄ ዘርዓ ያዕቆብ (1426 - 1460)፣ አፄ ሰርፀ-ድንግል (1555 - 1589) በየዘመኑ-መንግሥታቸው ተደጋጋሚ ጦርነቶችን በማድረግ ተስፋፊ አረቦችንና የኦሎምን ቱርክ ዘግቾና ወራሪ ሠፋሪዎች ድባቅ እየመቱ የቀይ ባሕር ወደቦችን አልፎም እስከ ሕንድ ውቅያኖስ ጠረፎች ከምዕቀ እከ ዘይላና ሞቃዲሾ ካሉት ቦታዎች ጠራርጎ በማስወጣት ኢትዮጵያ እንድትታፈርና ሕዝቧም በገዛ አገሩ በባዕዳን ከሚደርስበት ውርደት፣ በደል፣ ግፍና ስቃይ እጩታን እንዲያገኝ፣ የውስጥ አንጻራዊ የሰላም አየርን በኩራት እንዲተነፍስ አስችለዋል። ይኸ በሆነ ቁጥር ኢትዮጵያውያን ጥሬ ሃብታቸውና ጥሪታቸው በባዕዳን ከመዘረፍ ተርፎ፣ ሥነ-ልቦናዊ ኩራት የተላበሱበት ብቻ ሳይሆን ቁሣዊ መሻሻልን ያዩበት፣ ከውጭው ዓለም ጋርም ግንኙነት በመመሥረት ገርገጭ ብሎ የቆመው ሥልጣኔ መልሶ እንዲንቀሣቀስ ዕድል የሰጠ ሁኔታን አስገኝቷል። ያ መሆን የቻለው ከሐማሴን እስከ ትግራይ፣ ከአንጎት እስከ ባሌ፣ ከጎንደር እስከ እናርያ፣ ወዘተ ያለው ኢትዮጵያዊ አርሶ-አደር የራሱን ስንቅ ስንቆ፣ ቤተሰቡን ትቶ፣ በባዶ እግሩ ባደረገው ወደር-የለሽ መስዋዕትነት መሆኑም ሊዘነጋ አይገባም።

ኢትዮጵያ በቀይ ባር ወደቦች ላይ የባለቤትነት ቀጥተኛ ቁጥጥር በማጣቷ ምክንያት ባዕዳን ተንፏቀው ተንፏቀው ምድረ-ባህር/ሪ በመባል ይታወቅ የነበረውን የሰሜኑን የአገሪቱ ክፍል በመጀመሪያ ኦሎምን ቱርኮች፣ ከዚያ ግብፆችና በመጨረሻም ጣሊያኖች ወርረው በመያዝ ኤርትራ የሚል አዲስ ስም በመስጠት ከቀረው ኢትዮጵያ ነጥለው በወራሪ ቅኝ-ገዢነት ሥር አቆይተውታል። እነኝህ ባዕዳን በያዙት ይዘታ ሳይቆጠቡ በቀረው ኢትዮጵያ ከዚያም ደቡብ ባሉ የአፍሪቃ አገሮች ላይ የነበራቸውን የመስፋፋት ዓላማ እውን ማድረግ የሚችሉት ኢትዮጵያን መውጫ-መግቢያ የባሕር በር ማሳጣት እንደ-ሆነ አላጡትም።

በክፍል ሁለት ይቀጥላል ...